

การรับรู้บทบาทการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

ธันถณัฐ์ สุขโชติรัตน์¹ศ.ระพีพรรณ คำหอม²Received 26th November, 2021Revised 30th December, 2021Accepted 30th December, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้บทบาทการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่และศึกษาการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย เฉพาะข้าราชการพลเรือนตําแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาสังคม และนักจิตวิทยาในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 219 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรด้วยการหาค่า t-test และ F-test/One – way ANOVA เมื่อพบความต่างจะหาความต่างรายคู่ด้วยวิธีทดสอบเชฟเฟ (Scheffe) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการศึกษามีดังนี้

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26 – 35 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการค้ามนุษย์ไม่เกิน 5 ปี สำหรับภาพรวมของการรับรู้บทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของพนักงานเจ้าหน้าที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง โดยมีการรับรู้ด้านเจตนาของกฎหมาย มากที่สุด รองลงมาเป็นการรับรู้ด้านความหมายของการค้ามนุษย์ และด้านการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในสัดส่วนที่เท่ากัน และมีการรับรู้ด้านวัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์น้อยที่สุด ส่วนภาพรวมการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของพนักงานเจ้าหน้าที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติงานด้านการคัดแยกผู้เสียหายมากที่สุด รองลงมาเป็นการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองผู้เสียหาย รองลงมาเป็นการปฏิบัติงานด้านการส่งกลับและคืนสู่สังคม และมีการปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือเบื้องต้นน้อยที่สุด ผลการทดสอบความแตกต่าง พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีการรับรู้บทบาทการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ส่วนอายุที่แตกต่างกันมีการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือเบื้องต้นแตกต่างกัน และลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในภาพรวม และการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือเบื้องต้นแตกต่างกัน ข้อเสนอแนะ ควรมีการอบรมหลักสูตรการ

¹ นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

²อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และมีการฝึกปฏิบัติจากกรณีศึกษา ควรมีการกำหนดหลักสูตรอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่โดยแบ่งตามอำนาจหน้าที่ ควรมีการกำหนดการทดสอบพนักงานเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง โดยผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการติดตามและประเมินผล รวมทั้ง บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการทำงานด้านการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ

คำสำคัญ : การค้ามนุษย์, พนักงานเจ้าหน้าที่, การรับรู้บทบาท, การปฏิบัติงาน

Recognition of the Operational Role of Competent Officials in Helping and Protecting Victims of Human Trafficking according to the Anti-Trafficking in Persons Act B.E. 2551

Tantanat Sukhotitirat¹
Professor Repeeapan Khamhom²

Abstract

The purpose of this research study was to study the perceived role of competent officers and study the operations under the authority to assist and protect victims of trafficking in persons under the Anti-Trafficking in Persons Act B.E. 2551 (2008). Research methodology is quantitative research. Survey data was collected by using a questionnaire with a sample group, ie, competent officials who have undergone legal competence training courses, civil servants, social workers, social developers, and psychologists under the Ministry of Social Development and Human Security. The data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation. and inferential statistics i.e. the difference between the variables were analyzed by t-test and F-test/One-way ANOVA. When the difference was found, the pair difference was determined by using the Scheffe test by setting the level of statistical significance at 0.05. The study is as follows.

The results of the study revealed that most of the samples were female, aged between 26-35 years old, graduating with a bachelor's degree, performing work on the protection of the welfare of the victims and the duration of working in human trafficking is not more than 5 years. For an overview of the perception of roles and duties under the Anti-Trafficking in Persons Act B.E. high level. As for the overview of the operations under the authority under the Anti-Trafficking in Persons Act B.E. 2551 (2008), the competent officials found that as for the overview of the perceptions of the roles and duties under the Anti-Trafficking in Persons Act B.E. As for the overview of the operations under the authority under the Anti-Trafficking in Persons Act B.E. 2551 (2008), the competent officials found that most of the sample group performed their duties following their authority at a high level. In terms of separating the most victims followed by the practice of victim protection followed by work on repatriation and reintegration and the least amount of first aid operations, The results of the different tests revealed that different sexes had different perceptions of the role of performance. Different ages had different first aid operations,

and the nature of work related to helping and protecting the victims is different work following the overall authority and the operation of the first aid is different.

Recommendations, there should be training courses on helping and protecting victims of human trafficking. and have a practice based on case studies, there should be a training course for competent officials, divided according to their powers and duties. Competent testing should be scheduled as well as continuously monitoring and evaluating the training of competent officials by knowledgeable expertise and experience in monitoring and evaluation including the integration of cooperation among network partners in the work of helping and protecting victims of human trafficking. in the form of a multidisciplinary team.

Keywords: Human trafficking, Competent official, Role perception, Performance

บทนำ

การค้ามนุษย์เป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญในระดับสากล ที่ประชาชนนับแสนนับล้านคนโดยเฉพาะเด็กและสตรีถูกแสวงหาประโยชน์และละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งประเทศไทยตระหนักและให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามปัญหาการค้ามนุษย์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้มีความชัดเจน และเห็นผลเป็นรูปธรรม โดยมีกลไกในการนำนโยบายและกฎหมายไปสู่การปฏิบัติในหลายระดับและหลายรูปแบบ คือ 1) กลไกระดับชาติ 2) กลไกในระดับพื้นที่ 3) กลไกระดับบุคคล และ 4) กลไกทางด้านงบประมาณ นอกจากนี้ รัฐบาลยกระดับให้ “การป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์” เป็นวาระแห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2558 โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานตามมาตรการสากล 5P ได้แก่ ด้านนโยบาย ด้านการดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมาย ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือให้บริการแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ด้านการป้องกัน และด้านความร่วมมือกับทุกภาคส่วนและความร่วมมือระหว่างประเทศ

การดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และการปฏิบัติตามมาตรการสากล 5P ในด้านต่างๆ เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ เทคนิค และวิธีการต่างๆ พร้อมทั้งความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ และบทบาทของตนเองตลอดจนทัศนคติที่ดีต่อความรับผิดชอบ และการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มกำลังความสามารถ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ถือได้ว่าเป็นกลไกระดับบุคคล ที่เป็น

กลไกในการนำหลักการในกฎหมายมาสู่การปฏิบัติงาน โดยในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน คือ 1) ดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 2) ดำเนินงานด้านการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 จึงกลายเป็นเสมือนฟันเฟืองสำคัญในการนำนโยบายของรัฐบาลด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

จากการที่ประเทศไทยยังคงถูกจัดอยู่ในระดับ tier 2 ซึ่งรัฐบาลยังไม่บรรลุมาตรฐานขั้นต่ำในหลายประเด็นสำคัญ ส่วนหนึ่งคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากองค์ประกอบด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการรับรู้ และด้านองค์กร ดังนั้น การดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยกลไกพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อนำหลักการไปสู่การปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม และเป็นไปในทิศทางตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตนตามที่กฎหมายกำหนดมากน้อยเพียงไร และสามารถปฏิบัติงานในบทบาทตามอำนาจที่ได้รับได้เพียงใด นอกจากนั้นแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจมีการปฏิบัติงานในบทบาทตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ อย่างไร และการรับรู้ของพนักงานเจ้าหน้าที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการรับรู้บทบาทการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey study) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เฉพาะข้าราชการพลเรือนตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาสังคม และนักจิตวิทยาในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 219 คน จากจำนวนประชากรรวมทั้งหมด 483 คน ตามสูตรในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ตามสัดส่วนพนักงานเจ้าหน้าที่ในแต่ละตำแหน่ง จากนั้นมีการทดสอบหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ในทุกข้อคำถาม แสดงว่าข้อคำถามมีความถูกต้องและเที่ยงตรงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาได้ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองความเชื่อมั่นโดยใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้

ในการศึกษา และนำแบบสอบถามมาตรวจสอบหาความเชื่อมั่น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นที่จะสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่จำนวน 219 ชุด ตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งได้แบบตอบรับคืนคิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วได้นำข้อมูลมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรด้วยการหาค่า t-test และ F-test/One – way ANOVA เมื่อพบความต่างจะหาความต่างรายคู่ด้วยวิธีทดสอบเชฟเฟ (Scheffe) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. พนักงานเจ้าหน้าที่ในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หมายถึง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือข้าราชการพลเรือนสามัญ ประเภทวิชาการระดับปฏิบัติการขึ้นไป ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และปฏิบัติงานด้านช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้ หมายถึง ข้าราชการพลเรือนตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์

นักพัฒนาสังคม และนักจิตวิทยาในสังกัดกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

2. การรับรู้บทบาทการปฏิบัติงานของ พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจต่อภาระที่ต้องรับผิดชอบตาม สถานภาพที่กำหนดไว้โดยกฎหมายและความ คาดหวังของสังคมต่อการดำรงตำแหน่งเป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ที่มีบทบาทใน การช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้า มนุษย์ ภายใต้หลักการตามที่พระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กำหนด

3. การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ใน การช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจาก การค้ามนุษย์ เป็นกระบวนการช่วยเหลือ หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานในการให้ความ ช่วยเหลือคุ้มครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านการ ให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้า มนุษย์ตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีการรับรู้

การรับรู้ เป็นพื้นฐานสำคัญในการแปล ความหมายและตอบสนองต่อสิ่งเร้าเฉพาะบุคคล เป็นการจัดระเบียบ ระบุ และแปลผลข้อมูลจาก ประสาทสัมผัสเพื่อใช้เป็นแบบจำลองและเข้าใจ ข้อมูลรอบๆ ตัว (Schacter and Daniel, 2011) ซึ่ง กระบวนการรับรู้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2524, น. 59-65) คือ 1) การเลือก 2) การจัดระบบ ได้แก่ ภาพและพื้น และการทำให้

ง่าย และ 3) การแปลความ ซึ่งกันยา สุวรรณแสง (2544) อธิบายว่าการรับรู้ของบุคคลมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับ 1) อิทธิพลที่มาจากภายนอก และ 2) อิทธิพลที่มาจากภายใน นอกจากนั้น วิชาพร มาพบ สุข (2540, น. 242) ได้แบ่งการรับรู้ว่าประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) สิ่งเร้า 2) ประสาท สัมผัสและความรู้สึกสัมผัส 3) ประสบการณ์เดิมหรือ ความรู้เดิมเกี่ยวกับสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส และ 4) การ แปลความหมาย ดังนั้น การรับรู้จึงเป็นกระบวนการ ที่มนุษย์ใช้ตีความสิ่งที่เห็น สิ่งที่ได้ยิน และสิ่งที่รู้สึก ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่สัมผัสนั้นคือ อะไร โดยสิ่งที่รับรู้มีทั้งที่เป็นวัตถุ หรือมนุษย์ด้วยกัน และเป็นไปภายในจิตของเราเอง จึงสามารถ แบ่งการรับรู้ออกเป็นสิ่งที่รับรู้ ออกเป็นการรับรู้โลก ทางวัตถุ การรับรู้โลกทางจิต และการรับรู้โลกทาง สังคม ดังนั้น ทฤษฎีการรับรู้จึงมีความสำคัญในการ อธิบายการรับรู้พร้อมการปฏิบัติบทบาทของ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ใน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 คือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่มีความรู้ความ เข้าใจ และเรียนรู้ฝึกฝนทำให้เกิดความเข้าใจและ กลายเป็นประสบการณ์ในการทำงาน เมื่อเจอ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ย่อมทำให้สามารถ ปฏิบัติงานได้จริง ตามแนวทางการปฏิบัติที่ได้จาก การอบรมและประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน

ทฤษฎีบทบาท

บทบาท เป็นพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังให้ผู้ที่ รับบทบาทปฏิบัติ หรือที่เรียกว่าบทบาทที่ถูกกำหนด และบทบาทที่ปฏิบัติจริง เป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ และตำแหน่ง (Cohen, 1979, pp. 35-36) ซึ่ง บทบาท มีองค์ประกอบ 4 ลักษณะ (Allport, 1973, pp. 181-184) คือ 1) บทบาทที่สังคมคาดหวัง 2) การรับรู้บทบาท 3) การยอมรับบทบาทของบุคคล และ 4) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล ซึ่ง ทีมสหวิชาชีพ หรือนักวิชาชีพแต่ละคนก็จะมีบทบาท

ที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสาขาอาชีพที่ได้รับ การฝึกอบรมให้มีความรู้ มีทักษะ และความสามารถ เฉพาะด้านที่แตกต่างกัน โดยมาทำงานร่วมกัน เพื่อ ระดมความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างเป็น กระบวนการ และมีระบบ บนพื้นฐานของ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน การทำงาน แบบสหวิชาชีพ จะต้องยึดความสัมพันธ์กันระหว่าง ตัวนักวิชาชีพกับผู้เสียหายเป็นหลักสำคัญในการ ปฏิบัติงาน โดยนักวิชาชีพจะต้องสามารถเข้าถึง ความรู้สึกและความต้องการของผู้เสียหายบน พื้นฐานของข้อเท็จจริง ปราศจากอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น หรือความเชื่อส่วนบุคคลของนัก วิชาชีพเอง แต่จะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของ ผู้เสียหายเป็นสำคัญ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ มี บทบาทสำคัญอย่างมากในกระบวนการบำบัดฟื้นฟู สภาพจิตใจ การเสริมสร้างความเข้มแข็ง และการ สร้างระบบสนับสนุนทางสังคมสำหรับบุคคลที่ ประสบภาวะวิกฤต หรือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยวิธีการการประเมินปัญหาและความต้องการ การประเมินความพร้อมของครอบครัวในการดูแล ตลอดจนการจัดบริการร่วมกับหน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กำหนดให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ มีอำนาจหน้าที่ในการช่วยเหลือเบื้องต้น คัดแยกผู้เสียหาย คำนวณสวัสดิภาพ และส่งกลับ และคืนสู่สังคม โดยพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีบทบาทที่ หลากหลายในการดำเนินงานตามแต่ละสถานการณ์ และความจำเป็นเฉพาะที่เกิดขึ้นกับเหตุการณ์แต่ละ กรณี ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การเข้าช่วยเหลือ พนักงานเจ้าหน้าที่มี บทบาทในการวางแผนและจัดทีมเข้าทำการตรวจ

ค้นช่วยเหลือ การเข้าไปในสถานที่ที่คาดว่าจะมี การค้ามนุษย์ เพื่อตรวจค้นสถานที่ และเก็บรวบรวม พยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงทั้งพยานวัตถุและพยาน บุคคล ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้าจับกุม ผู้กระทำความผิด ตลอดจนช่วยเหลือคุ้มครองผู้ที่มี แนวโน้มที่จะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

2) การคัดแยกผู้เสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่ มีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้า มนุษย์จากการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไว้ โดย พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ใน ความคุ้มครองชั่วคราวได้ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ จำเป็นต้องมีองค์ความรู้สำหรับการพิจารณา องค์ประกอบและเกณฑ์การบ่งชี้ว่าผู้ใดคือผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ เพื่อที่จะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติบทบาทตามกฎหมายได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การคุ้มครองสวัสดิภาพ พนักงาน เจ้าหน้าที่มีบทบาทในการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้ทีมมีเวลาในการเสาะแสวงหาข้อเท็จจริง เพิ่มเติม โดยการจัดให้บุคคลอยู่ในความคุ้มครองเป็น การชั่วคราวในสถานที่อันควรซึ่งมิใช่ห้องขัง หรือ สถานที่คุมขัง หรือ ส่งต่อให้หน่วยงานในสังกัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

แนวคิดการปฏิบัติงานของพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ในการช่วยเหลือ คุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้า มนุษย์ พ.ศ. 2551

การปฏิบัติงานเป็นพฤติกรรมที่บุคคล ปฏิบัติตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ประสบ ความสำเร็จ เป็นการสะท้อนความรับผิดชอบต่อ ภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของบุคคล การ ปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปด้วยดีต้องอาศัยปัจจัยหลาย

ด้านอาทิ การศึกษา ความรู้ความสามารถ ความถนัด ทักษะ ประสบการณ์ สภาพร่างกายและจิตใจ รวมถึงแรงจูงใจของแต่ละบุคคล ตลอดจนแรงสนับสนุนจากองค์กร เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นให้มี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตรงกับ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลักๆ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยจากงาน และ 3) ปัจจัยควบคุม ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติ จึงช่วยสะท้อนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ จึงจะต้องมีการปฏิบัติงานตามกระบวนการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้แก่ การช่วยเหลือเบื้องต้น การคัดแยก การคุ้มครอง และการส่งกลับและคืนสู่สังคม ซึ่งแต่ละกระบวนการปฏิบัติงานก็จะมีรายละเอียดของลักษณะการปฏิบัติงานเฉพาะที่ แตกต่างกันไป โดยอาศัยความรู้ ความสามารถ ตลอดจนความเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย วิธีการ กระบวนการ การรับรู้บทบาทและแสดงบทบาทหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ฯ อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และก่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่า การปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) การรับรู้บทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ 2) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ และ 3) การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งแสดงถึงความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดสิ้นไปอย่างจริงจัง โดย

การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ซึ่งมีรายละเอียดของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้าน ดังนี้

1) การรับรู้บทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นการแสดงพฤติกรรมและการกระทำ หรือ บทบาทตามตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบในสังคม ผ่านการรับรู้หน้าที่ของตน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำงานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ซึ่งปัญหาที่พบเกี่ยวกับการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงของผู้ปฏิบัติงาน และการขาดความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน ถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งในการปฏิบัติงาน จึงเน้นย้ำว่า ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้ปฏิบัติงานส่งผลต่อความสำเร็จในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตั้งแต่กระบวนการแรกในการปฏิบัติงาน จนกระทั่งการเข้าสู่กระบวนการของกฎหมายที่ได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ได้รับความปลอดภัย และเป็นธรรม ดังนั้น สรุปได้ว่าการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานจะมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

2) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการปฏิบัติงานจริงผู้ปฏิบัติงานยังขาดทักษะในการจำแนกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อีกทั้งยังไม่มีความพร้อมด้านสถานที่ที่เหมาะสมในการดำเนินขั้นตอนเพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นอกจากนั้น ยังพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับหญิงและเด็กที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และการแสดงพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่มีแนวโน้มแตกต่างกันด้วย โดยความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง

3) ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนา
งานด้านการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
ยังคงพบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของ
พนักงานเจ้าหน้าที่ ตั้งแต่กระบวนการคัดแยกที่
ผู้เสียหายไม่มีความพร้อม พนักงานเจ้าหน้าที่ขาด
ความรู้ความเข้าใจ ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย
ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการสร้างและพัฒนา
กลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์
ดังนั้น จึงควรดำเนินการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์
ความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการ
ประสานงานขอความร่วมมือในการจัดหาเครื่องมือให้
การสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้เสียหายจาก
การค้ามนุษย์เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน การ
มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนากลไกในระดับพื้นที่ให้มาก
ขึ้น

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผ่าน
การอบรมหลักสูตรพนักงานเจ้าหน้าที่ในการ
ดำเนินงานเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้า
มนุษย์ พ.ศ. 2551 เฉพาะข้าราชการพลเรือนสังกัด
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ในตำแหน่งนักพัฒนาสังคม ร้อยละ 50.7 ตำแหน่ง
นักสังคมสงเคราะห์ ร้อยละ 48.8 และตำแหน่ง
นักจิตวิทยา เพียงร้อยละ 0.5 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง
อายุระหว่าง 26 – 35 ปี จบการศึกษาในระดับ
ปริญญาตรี ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิ
ภาพผู้เสียหาย และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
ด้านการค้ามนุษย์ไม่เกิน 5 ปี

ผลการศึกษาการรับรู้บทบาทอำนาจ
หน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของพนักงานเจ้าหน้าที่

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับ
ระดับสูง ร้อยละ 74.9 และมีเพียงร้อยละ 25.1 ที่ม
ีการรับรู้ในระดับต่ำ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้
ด้านเจตนาของกฎหมาย มากที่สุด รองลงมา
มีการรับรู้ด้านความหมายของการค้ามนุษย์ และด้าน
การช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจาก
การค้ามนุษย์ ในสัดส่วนที่เท่ากัน และมีการรับรู้ด้าน
วัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการค้า
มนุษย์ น้อยที่สุด ซึ่งมีรายละเอียดการรับรู้แต่ละด้าน
ดังนี้

1. ด้านเจตนาของพระราชบัญญัติ
ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าการกฎหมายมี
เจตนาเพื่อเพื่อกำหนดลักษณะความผิดให้
ครอบคลุมการกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมาก
ขึ้น มากที่สุด รองลงมาเป็นการรับรู้ว่าการกฎหมายมีเจตนา
เพื่อให้มีความสำคัญกับประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย
และรับรู้ว่าการกฎหมายมีเจตนาเพื่อเพื่อกำหนด
ลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำเพื่อ
แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มิได้จำกัด
แต่เฉพาะหญิงและเด็ก น้อยที่สุด

2. ด้านความหมายของการค้ามนุษย์
พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าการกระทำ ได้แก่
การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย
หรือการรับไว้ มากที่สุด รองลงมาเป็นการรับรู้ว่าการ
ได้แก่ การขู่เข็ญ การใช้กำลัง การบีบบังคับการ
ลักพาตัว การฉ้อโกง การหลอกลวง และรับรู้ว่
เหตุการณ์ใดจะเป็นการค้ามนุษย์ จะต้องม
ีองค์ประกอบครบทั้งการกระทำ วิธีการ และ
วัตถุประสงค์ เท่านั้น น้อยที่สุด

3. ด้านวัตถุประสงค์ของการป้องกันและ
ปราบปรามการค้ามนุษย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการ
รับรู้ว่าการพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อกำจัด
การค้ามนุษย์ไม่ให้เกิดขึ้น มากที่สุด รองลงมา
รับรู้ว่

มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทย และรับรู้ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสารที่ประเทศไทยเป็นภาคี น้อยที่สุด

4. ด้านอำนาจหน้าที่ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการร้องขอเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสารสนเทศต่างๆ มากที่สุด รองลงมารับรู้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการสืบพยาน (ผู้เสียหาย/พยานบุคคลอื่น) ไว้ก่อนฟ้องศาล และรับรู้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการออกหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ ส่งเอกสาร หรือพยานหลักฐาน น้อยที่สุด

5. ด้านการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ดำเนินการให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมาย มากที่สุด รองลงมารับรู้ระหว่างเกิดเหตุ มีการประเมินและคัดแยกผู้เสียหายให้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม และรับรู้ว่าการเกิดเหตุ เมื่อมีการแจ้งเหตุเข้ามาพนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่นำตัวผู้เสียหายออกจากที่เกิดเหตุก่อน น้อยที่สุด ดังตารางที่ 1

การรับรู้	ระดับการรับรู้	
	สูง	ต่ำ
ด้านเจตนาของกฎหมาย	86.8 (190)	13.2 (29)
ด้านความหมายของการค้ามนุษย์	86.3 (189)	13.7 (30)
ด้านวัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์	57.1 (125)	42.9 (94)
ด้านอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่	58.0 (127)	42.0 (92)
ด้านการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	86.3 (189)	13.7 (30)
รวม	74.9	25.1

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมระดับการรับรู้ของพนักงานเจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีการรับรู้บทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายมีการรับรู้บทบาทมากกว่าเพศหญิง ในขณะที่อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหาย และระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการค้ามนุษย์ แตกต่างกัน มีการรับรู้บทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ข้อมูลการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของพนักงานเจ้าหน้าที่

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติงานด้านการคัดแยกผู้เสียหายมากที่สุด รองลงมา มีการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองผู้เสียหาย ในระดับมาก รองลงมา มีการปฏิบัติงานด้านการส่งกลับและคืนสู่สังคม ในระดับมาก และมีการปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือเบื้องต้นน้อยที่สุด ในระดับน้อย ซึ่งมีรายละเอียดการปฏิบัติงานแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือเบื้องต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติภายหลังการดำเนินการช่วยเหลือ มีการประชุมทีมดำเนินการเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ตลอดจนแนวทางแก้ไข เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาการเข้าช่วยเหลือในครั้งต่อไป มากที่สุด รองลงมา มีการดำเนินการนำผู้เสียหายออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ และนำไปพักยั้งที่ปลอดภัย เช่น สถานีตำรวจ บ้านพักฉุกเฉิน โรงพยาบาล เป็นต้น และมีการวางแผนการเข้าสถานที่เกิดเหตุ โดยกำหนดช่องทางที่ดี

ที่สุดในการเข้าไปยังสถานที่ดังกล่าว น้อยที่สุด

2. ด้านการคัดแยกผู้เสียหาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินการชักถามให้ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมดว่า มีการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์เกิดขึ้นในภายหลังการที่ผู้เสียหายสมัครใจในเบื้องต้น เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย หรือการได้รับใบอนุญาตให้ทำงานของคนต่างด้าวหรือไม่มากที่สุด รองลงมา มีการคัดแยกผู้เสียหายโดยถือเอาผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการ และหากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้หญิง มีการดำเนินการชักถามผู้เสียหายผู้หญิงได้โดยทันที แต่หากเป็นผู้ชาย มีการประสานให้พนักงานจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นหญิงอยู่ด้วยในระหว่างกระบวนการสอบปากคำ น้อยที่สุด

3. การคุ้มครองผู้เสียหาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการผ่อนผันให้ผู้เสียหายที่เป็นบุคคลต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง มากที่สุด รองลงมา มีการเก็บรักษาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้จากการ

สอบข้อเท็จจริงหรือจากการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย เป็นความลับ เว้นแต่เพื่อประโยชน์ของทางราชการ และมีการดำเนินการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิและประสงค์ จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน น้อยที่สุด

4. การส่งกลับและคืนสู่สังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินการส่งผู้เสียหายกลับภูมิลำเนา โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหาย มากที่สุด รองลงมา มีการดำเนินการส่งผู้เสียหายกลับภูมิลำเนา โดยคำนึงถึงหน่วยงานรองรับในถิ่นที่อยู่ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายกลับเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์อีก และมีการกำหนดระยะเวลาการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย โดยพิจารณาถึงสภาพร่างกาย จิตใจ สวัสดิภาพ ความปลอดภัยของผู้เสียหาย และการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ประกอบกัน น้อยที่สุด ดังตารางที่ 2

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
การสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	3.24	1.111	มาก
- การช่วยเหลือเบื้องต้น	2.25	1.164	น้อย
- การคัดแยกผู้เสียหาย	4.23	0.738	มากที่สุด
การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	3.98	1.037	มาก
- การคุ้มครองผู้เสียหาย	4.13	0.702	มาก
- การส่งกลับและคืนสู่สังคม	3.58	0.937	มาก
รวม	3.63	0.574	มาก

ตารางที่ 2

สรุปภาพรวมการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร พบว่า เพศต่างกันมีการปฏิบัติงานในการคุ้มครองผู้เสียหายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายมีการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าเพศหญิง ส่วนอายุที่แตกต่างกันมีการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือเบื้องต้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 45 ปี ขึ้นไป มีการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือเบื้องต้นมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26 - 35 ปี เช่นเดียวกัน ในขณะที่ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองผู้เสียหายแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

การอภิปรายผล

การรับรู้บทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของพนักงานเจ้าหน้าที่

กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติงานด้านการคัดแยกผู้เสียหายมากที่สุด รองลงมา มีการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองผู้เสียหาย ในระดับมาก จากผลการศึกษาที่ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับสูงนั้น สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการปฏิบัติงานตามรูปแบบศูนย์การเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของบุคลากรสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ ของรชยา ชัยยong (2549) ที่พบว่า บุคลากรมีความรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ทั้งในด้านนิยาม ความหมาย และสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ ในระดับมาก มีความรู้ด้านนโยบายการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ทั้งนโยบายในระดับอนุภูมิภาคและภายในประเทศ ในระดับมาก แต่แตกต่างจากผลการศึกษาเรื่องแนว

ทางการพัฒนาขั้นตอนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของอารียา ศรีคำภา (2553) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องความหมายของการค้ามนุษย์ และแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะได้รับการอบรมในเรื่องการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แล้วก็ตาม แต่ในภาพรวมยังมีความรู้ที่อยู่ในระดับต่ำ ในส่วนของการทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการรับรู้ที่พบว่าอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการค้ามนุษย์แตกต่างกันมีการปฏิบัติงานในการคุ้มครองผู้เสียหายไม่แตกต่างกันนั้น ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทีมสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ของวรารัตน์ แจ่มแก้ว (2554) ที่พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องความรู้ ทักษะคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับปฏิบัติการด้านปัญหาการค้ามนุษย์ ของศุภลักษณ์ พอพรรณ (2548) ที่พบว่า อายุ สถานภาพ อายุการทำงาน และการได้รับการอบรมเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์แตกต่างกัน ทำให้ปัจจัยด้านความรู้แตกต่างกัน และทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับปฏิบัติการขึ้นประทอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยฉบับนี้ คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และนักพัฒนาสังคมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ

มนุษย์ ซึ่งบุคลากรทั้ง 3 ตำแหน่ง จะมีบทบาทในการทำงานด้านป้องกันและแก้ไขการค้ำมนุษย์ที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสามารถปฏิบัติงานทดแทนกันได้ นอกจากนั้น การพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้และศักยภาพ ยังได้เปิดโอกาสให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานทุกคนสามารถเข้ารับการพัฒนาศักยภาพได้โดยไม่เลือกปฏิบัติตามลักษณะส่วนบุคคล จึงทำให้การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันทางด้านอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการค้ำมนุษย์ ไม่แตกต่างกัน

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของพนักงานเจ้าหน้าที่

จากผลการศึกษาที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองผู้เสียหาย ในระดับมากนั้น สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการปฏิบัติงานตามรูปแบบศูนย์การเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของบุคลากรสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ บ้านเกร็ดตระการ ของรชยา ชัยยong (2549) ที่พบว่า บุคลากรมีทักษะในกระบวนการให้ความช่วยเหลือ และการจัดบริการ ทั้งด้านกระบวนการให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการช่วยเหลือในเรื่องการส่งกลับ และด้านการจัดบริการ ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทีมสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ของวรรัตน์ แจ่มแก้ว (2554) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอนการช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์อยู่ในระดับมาก และจากผลการศึกษาที่พบว่ามีการปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือเบื้องต้นน้อยที่สุด ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากบุคลากร

หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะสวมหมวก 2 ใบ กล่าวคือ สวมหมวกพนักงานเจ้าหน้าที่ และสวมหมวกบุคลากรของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเข้าไปมีส่วนในการปฏิบัติงานค่อนข้างน้อย เนื่องจากบทบาทภารกิจของหน่วยงาน จะเป็นหน่วยงานหลักในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหาย ซึ่งกระบวนการดำเนินงานในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ จะเริ่มตั้งแต่ได้รับการประสานจากเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนภายหลังจากการช่วยเหลือผู้ที่คาดว่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ออกมาจากสถานที่เกิดเหตุได้แล้ว และอยู่ในขั้นตอนของการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ก่อนส่งเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ต่อไป จึงนับว่าการคัดแยกผู้เสียหาย เป็นกระบวนการเริ่มต้นปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ที่พบว่า เพศต่างกันมีการปฏิบัติงานในการคุ้มครองผู้เสียหายแตกต่างกัน เนื่องมาจากการลงปฏิบัติงานจริงเกิดขึ้นได้ทุกช่วงเวลา ดังนั้น หากเป็นช่วงยามวิกาล เพศชายที่มีประสบการณ์ และมีความคุ้นเคยกับการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานจึงทำให้สอดคล้องต่อการปฏิบัติงาน ส่วนอายุที่แตกต่างกันมีการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือเบื้องต้นแตกต่างกันนั้น อาจเนื่องมาจากการฝึกปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะการเข้าช่วยเหลือเบื้องต้น เป็นการปฏิบัติงานเฉพาะเจาะจง ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ และอาศัยประสบการณ์ ความร่วมมือในการติดต่อประสานงาน ทั้งนี้เพื่อตระหนักและให้ความสำคัญต่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหายเป็น

สำคัญนั่นเอง จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 45 ปี ขึ้นไป มีการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือเบื้องต้นมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับปฏิบัติการด้านปัญหาการค้ามนุษย์ ของศุภลักษณ์ พอพรรณ (2548) ที่พบว่า อายุที่แตกต่างกันทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับปฏิบัติการชั้นประทวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในภาพรวม และการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือเบื้องต้นแตกต่างกันนั้น เนื่องจากลักษณะงานการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหาย เป็นภารกิจหลักของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ในสังกัดจะต้องปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และอาจเนื่องมาจากกลุ่มเป้าหมายอยู่ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งบุคลากรจะปฏิบัติงานต่อเนื่องกันระหว่างการคัดแยกผู้เสียหาย การคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย และการส่งกลับและคืนสู่สังคม ซึ่งบุคลากร 1 คน อาจต้องปฏิบัติทั้งสามกระบวนการ ทำให้ไม่สามารถแยกบทบาทหน้าที่ได้ชัดเจน ในขณะที่บุคลากรบางส่วนรับผิดชอบงานช่วยเหลือร่วมกับทีมเจ้าหน้าที่ตำรวจและทีมสหวิชาชีพทำให้มีการปฏิบัติงานการช่วยเหลือเบื้องต้นอย่างชัดเจน ก่อนส่งต่อไปให้บุคลากรซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในสถานรองรับต่อไป จึงทำให้บุคลากรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีบทบาทในการช่วยเหลือมีการปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือเบื้องต้นอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการอบรมหลักสูตรการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และมีการฝึกปฏิบัติจากกรณีศึกษา โดยเฉพาะในประเด็นความรู้ด้านวัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และด้านอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้ง การปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือเบื้องต้น โดยแบ่งระดับการอบรมและฝึกปฏิบัติเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต้น สำหรับผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ระดับกลางสำหรับผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารระดับต้น และระดับสูงสำหรับผู้กำหนดนโยบาย

2. ควรมีการกำหนดหลักสูตรอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่โดยแบ่งตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีการปฏิบัติงานตามบทบาทอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ชัดเจน

3. ควรมีการพัฒนาความรู้และทักษะของพนักงานเจ้าหน้าที่ ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติในหน่วยงานภาคีเครือข่าย ที่มีบทบาทภารกิจเกี่ยวเนื่องกัน โดยเฉพาะการพัฒนาความรู้และทักษะด้านกระบวนการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ร่วมกับทีมตำรวจที่ลงพื้นที่

4. ควรมีการจะการทบทวนเพื่อ Reskill พนักงานเจ้าหน้าที่ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ โดยดำเนินการทบทวนทั้งองค์ความรู้ภาคทฤษฎี/เนื้อหาในกฎหมาย และทบทวนทั้งทักษะในการปฏิบัติงานจริงจากการฝึกปฏิบัติ และ Case Study

5. ควรมีการกำหนดการทดสอบพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อเตรียมความพร้อมก่อน ขณะ และหลังการปฏิบัติงาน สร้างความตระหนักตลอดเวลา และสร้างความก้าวหน้าในสายงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

6. จากการที่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ จึงควรมีการติดตามและประเมินผลการอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง โดยผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการติดตามและประเมินผลโดยตรง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนางานด้านการพัฒนาพนักงานเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ

7. บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการทำงานด้านการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การลดความซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นการเพิ่มช่องทางการระดมทรัพยากรในการขับเคลื่อนงานไปสู่เป้าหมายขององค์กร

บรรณานุกรม

- Allport, Gordon W. (1937). *Personality: A psychological interpretation*. New York: Holt.
- Cohen. (1979). *Introduction to sociology*. New York: McGraw-Hill.
- Schacter, Daniel. (2011). *Psychology*. New York: Worth Publishers.
- กันยา สุวรรณแสง. (2544). *จิตวิทยาทั่วไป General psychology*. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.
- รชยา ชัยยอง. (2549). *การพัฒนาการปฏิบัติงานตามรูปแบบศูนย์การเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของบุคลากรสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารจิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรัตน์ แจ่มแก้ว. (2554). *การพัฒนาทีมสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารจิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิภาพร มาพบสุข. (2540). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ศุภลักษณ์ พอพรรณ. (2548). *ความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับปฏิบัติการด้านปัญหาการค้ามนุษย์* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารจิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2524). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2551). *พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551*. สืบค้น วันที่ 9 มกราคม 2559, จาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%bb47/%bb47-20-9999-update.pdf>
- อารียา ศรีคำภา. (2553). *แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารจิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.